

Uved' gen. sg.

Wolker : **Wolkera / Wolkra**

Osobní jména mužská zakončená ve výslovnosti na souhlásku

1.1 Jména, která mají před koncovou souhláskou pohybné -e-, -o- či -a-

(*Štěpánek, Machek, Vepřek, Strnadel, Pavel, Chmel, Nobel, Karol, Dubak, Winter, Wolker*)

V případě pohybného -e- jde o tyto typy jmen: jména zakončená na -ek (*Štěpánek, Zdenek, Machek, Prošek, Macháček, Vepřek*), -el (*Zavřel, Strnadel, Pavel, Karel, Chmel, Nobel, Havel, Menzel*) a -er (*Wolker, Winter, Peter, Kanzelsberger, Dientzenhoffer*). Dále sem patří jména slovanského původu s pohybným -o- či -a-, např. *Pavol, Karol, Dubak* apod.

a) U jmen zakončených na -ek v nepřímých pádech pohybné -e- vypouštíme (2. p. *Zdenka, Štěpánka, Machka*...). Mluvnice připouštějí výjimku tam, kde by vypuštěním samohlásky mohla vzniknout obtížně vyslovitelná souhlásková skupina (2. p. *Vepřeka* i *Vepřka*; 5. p. *Vepřeku* i *Vepřku*). V takových případech je obvykle rozhodující rodinná tradice nositele jména. Pohybné -e- lze rovněž ponechat u jmen jiného než českého původu, případně těch, jejichž nositel je cizinec, i když původ jeho jména může být český, resp. slovanský (*Jelinek* – 2. p. *Jelineka*; 5. p. *Jelineku*).

b) Jména zakončená na -el ve vypouštění -e- kolísají. U jmen běžných, obvyklých, zpravidla původně křesťanských (i když mohou být ve funkci příjmení) se pohybné -e- v nepřímých pádech vypouští (2. p. *Pavla, Karla, Havla*), u českých jmen, kde -e- je součástí kmene slova, se ponechává (2. p. *Zavřela, Strnadela, Chmela*). U jmen cizího původu záleží na tom, zda je nositelem cizinec (pak se -e- obvykle ponechává: 2. p. *Nobela, Schlegela*), nebo Čech. Pokud je nositelem jména Čech, rozhoduje rodinná tradice, zda -e- ponechávat, či vypouštět (lze 2. p. *Menzela* i *Menzla* – 5. p. *Menzele* i *Menzle*). Pokud se -e- ponechává ve výslovnosti, zachovává se v nepřímých pádech i v grafické podobě, pokud se -e- nevyslovuje, v grafické podobě ho v nepřímých pádech vypouštíme (*Schlegel* [šlégl] – 2. p. *Schlegla* [šlégl] x *Schlegel* [šlégel] – 2. p. *Schlegela* [šlégela]). Ponecháváme ho vždy tam, kde by jeho vypuštěním vznikla obtížně vyslovitelná souhlásková skupina. V 5. p. mají tato jména koncovku -e (*Pavle, Zavřele, Schleg(e)le, Chmele*), ale u některých jmen (tam, kde se pohybné -e- nevypouští) se objevuje i koncovka -i, u některých jmen dochází ke kolísání (*Gabrieli* i *Gabriele, Rafaeli* i *Rafaele, Nobeli* i *Nobele, Anděli* i *Anděle*). Zvláštním případem je jméno *Michael*. Čteme-li jej česky, má v 5. p. koncovku -i (*Michaeli*), čteme-li jej anglicky [majkl], má koncovku -e (*Michaele* [majkle]).

c) Stejně pravidlo platí i pro jména zakončená na -er: Je-li nositelem jména cizinec, pohybné -e- obvykle ponecháváme: 2. p. *Wintera, Fostera, Petera* (stejný tvar pro angl. [pítpra] i sloven. [petera]). Pokud je nositelem Čech, opět je rozhodující rodinná tradice nositele jména. Pokud

se *-e-* ponechává ve výslovnosti, zachovává se v nepřímých pádech i v grafické podobě, pokud se *-e-* nevyslovuje, v grafické podobě ho v nepřímých pádech vypouštíme. Z toho důvodu mohou některá jména kolísat (2. p. *Wolker* i *Wolkra*, *Langer* i *Langra*, *Richtera* i *Richtra*). Pohybné *-e-* ponecháváme vždy tam, kde by jeho vypuštěním vznikla obtížně vyslovitelná souhlásková skupina (*Vinkler* – 2. p. *Vinklera*). Pokud rodinný úzus nositele jména neznáme, je vhodnější pohybné *-e-* v nepřímých pádech zachovat. Vlivem zmíněného kolísání může docházet v 5. p. k hláskovým změnám: Pokud vynecháme pohybné *-e-*, může dojít k měkčení *r* v *ř*: *Wolker* – *Wolkře* i *Wolkre*, *Langer* – *Langře* i *Langre*, *Peter* [pítr] – *Petre* [pítře] i *Petře* [pítře] (zde ovšem může dojít k záměně s tvarem odvozeným od české podoby jména *Petr*: *Petře* [petře]). Pokud pohybné *-e-* ponecháme, k měkčení v 5. p. nedochází: *Peter* – *Petere* [pítře], *Wolker* – *Wolkere* [volkre] či [volkere], *Langer* – *Langere* [langre] či [langere]. Ve jménech zakončených na souhlásku a *-r* dochází k měkčení v 5. p., pokud je taková rodinná tradice nositele jména: *Langr*, *Richtr*, *Zubr*, *Mistr*, *Šnajdr* – 5. p. *Langře* i *Langre*, *Richtře* i *Richtre*, *Zubře* i *Zubre*, *Mistře* i *Mistre*, *Šnajdře* i *Šnajdre*.

d) U slovanských jmen jiného než českého původu se může vyskytovat pohyblivá samohláska *-a-* nebo *-o-* (*Karol*, *Pavol*, *Dubak*). Tato jména rovněž při vypouštění kolísají (pokud tím nevzniká obtížně vyslovitelná souhlásková skupina) a lze se setkat s oběma podobami. V současné době jsou častější spíše podoby s ponechanou pohyblivou hláskou, protože jsou v souladu se silnou tendencí současné češtiny, aby ze všech pádových tvarů daného jména byla rozpoznatelná jeho základní podoba, což se projevuje zejména v zacházení se slovenskými jmény (2. p. *Karola*, *Pavola*, *Dubaka*; 5. p. *Karole*, *Pavole*, *Dubaku*). Rozpoznání tvaru 1. pádu, a tedy ponechání *-a-* a *-o-* je obzvlášť důležité tam, kde by mohlo dojít k záměně s obdobným českým jménem (*Karel* – *Karol*, *Pavel* – *Pavol*).

Osobní jména mužská zakončená ve výslovnosti na souhlásku

1.1 Jména, která mají před koncovou souhláskou pohybné *-e-*, *-o-* či *-a-*

(*Štěpánek*, *Machek*, *Vepřek*, *Strnadel*, *Pavel*, *Chmel*, *Nobel*, *Karol*, *Dubak*, *Winter*, *Wolker*)

V případě pohybného *-e-* jde o tyto typy jmen: jména zakončená na *-ek* (*Štěpánek*, *Zdenek*, *Machek*, *Prošek*, *Macháček*, *Vepřek*), *-el* (*Zavřel*, *Strnadel*, *Pavel*, *Karel*, *Chmel*, *Nobel*, *Havel*, *Menzel*) a *-er* (*Wolker*, *Winter*, *Peter*, *Kanzelsberger*, *Dientzenhoffer*). Dále sem patří jména slovanského původu s pohybným *-o-* či *-a-*, např. *Pavol*, *Karol*, *Dubak* apod.

a) U jmen zakončených na *-ek* v nepřímých pádech pohybné *-e-* vypouštíme (2. p. *Zdenka*, *Štěpánka*, *Machka*...). Mluvnice připouští výjimku tam, kde by vypuštěním samohlásky mohla vzniknout obtížně vyslovitelná souhlásková skupina (2. p. *Vepřeka* i *Vepřka*; 5. p. *Vepřeku* i *Vepřku*). V takových případech je obvykle rozhodující rodinná tradice nositele jména. Pohybné *-e-* lze rovněž ponechat u jmen jiného než českého původu, případně těch, jejichž nositel je cizinec, i když původ jeho jména může být český, resp. slovanský (*Jelinek* – 2. p. *Jelineka*; 5. p. *Jelineku*).

b) Jména zakončená na *-el* ve vypouštění *-e-* kolísají. U jmen běžných, obvyklých, zpravidla původně křestních (i když mohou být ve funkci příjmení) se pohybné *-e-* v nepřímých pádech vypouští (2. p. *Pavla, Karla, Havla*), u českých jmen, kde *-e-* je součástí kmene slova, se ponechává (2. p. *Zavřela, Strnadela, Chmela*). U jmen cizího původu záleží na tom, zda je nositelem cizinec (pak se *-e-* obvykle ponechává: 2. p. *Nobela, Schlegela*), nebo Čech. Pokud je nositelem jména Čech, rozhoduje rodinná tradice, zda *-e-* ponechávat, či vypouštět (lze 2. p. *Menzela* i *Menzla* – 5. p. *Menzele* i *Menzle*). Pokud se *-e-* ponechává ve výslovnosti, zachovává se v nepřímých pádech i v grafické podobě, pokud se *-e-* nevyslovuje, v grafické podobě ho v nepřímých pádech vypouštíme (*Schlegel* [šlégl] – 2. p. *Schlegla* [šlégl] x *Schlegel* [šlégel] – 2. p. *Schlegela* [šlégela]). Ponecháváme ho vždy tam, kde by jeho vypuštěním vznikla obtížně vyslovitelná souhlásková skupina. V 5. p. mají tato jména koncovku *-e* (*Pavle, Zavře, Schleg(e)le, Chmele*), ale u některých jmen (tam, kde se pohybné *-e-* nevypouští) se objevuje i koncovka *-i*, u některých jmen dochází ke kolísání (*Gabrieli* i *Gabriele, Rafaeli* i *Rafaele, Nobeli* i *Nobele, Anděli* i *Anděle*). Zvláštním případem je jméno *Michael*. Čteme-li jej česky, má v 5. p. koncovku *-i* (*Michaeli*), čteme-li jej anglicky [majkl], má koncovku *-e* (*Michaele* [majkle]).

c) Stejně pravidlo platí i pro jména zakončená na *-er*: Je-li nositelem jména cizinec, pohybné *-e-* obvykle ponecháváme: 2. p. *Wintera, Fostera, Petera* (stejný tvar pro angl. [pítra] i sloven. [petera]). Pokud je nositelem Čech, opět je rozhodující rodinná tradice nositele jména. Pokud se *-e-* ponechává ve výslovnosti, zachovává se v nepřímých pádech i v grafické podobě, pokud se *-e-* nevyslovuje, v grafické podobě ho v nepřímých pádech vypouštíme. Z toho důvodu mohou některá jména kolísat (2. p. *Wolker* i *Wolkra, Langer* i *Langra, Richtera* i *Richtra*). Pohybné *-e-* ponecháváme vždy tam, kde by jeho vypuštěním vznikla obtížně vyslovitelná souhlásková skupina (*Vinkler* – 2. p. *Vinklera*). Pokud rodinný úzus nositele jména neznáme, je vhodnější pohybné *-e-* v nepřímých pádech zachovat. Vlivem zmíněného kolísání může docházet v 5. p. k hláskovým změnám: Pokud vynecháme pohybné *-e-*, může dojít k měkčení *r* v *ř*: *Wolker* – *Wolkře* i *Wolkre, Langer* – *Langře* i *Langre, Peter* [pítr] – *Petre* [pítře] i *Petře* [pítře] (zde ovšem může dojít k záměně s tvarem odvozeným od české podoby jména *Petr*: *Petře* [petře]). Pokud pohybné *-e-* ponecháme, k měkčení v 5. p. nedochází: *Peter* – *Petere* [pítře], *Wolker* – *Wolkere* [volkre] či [volkere], *Langer* – *Langere* [langre] či [langere]. Ve jménech zakončených na souhlásku a *-r* dochází k měkčení v 5. p., pokud je taková rodinná tradice nositele jména: *Langr, Richtr, Zubr, Mistr, Šnajdr* – 5. p. *Langře* i *Langre, Richtře* i *Richtre, Zubře* i *Zubre, Mistře* i *Mistre, Šnajdre* i *Šnajdre*.

d) U slovanských jmen jiného než českého původu se může vyskytovat pohyblivá samohláska *-a-* nebo *-o-* (*Karol, Pavol, Dubak*). Tato jména rovněž při vypouštění kolísají (pokud tím nevzniká obtížně vyslovitelná souhlásková skupina) a lze se setkat s oběma podobami. V současné době jsou častější spíše podoby s ponechanou pohyblivou hláskou, protože jsou v souladu se silnou tendencí současné češtiny, aby ze všech pádových tvarů daného jména byla rozpoznatelná jeho základní podoba, což se projevuje zejména v zacházení se slovenskými jmény (2. p. *Karola, Pavola, Dubaka*; 5. p. *Karole, Pavole, Dubaku*). Rozpoznání tvaru 1. pádu, a tedy ponechání *-a-* a *-o-* je obzvlášť důležité tam, kde by mohlo dojít k záměně s obdobným českým jménem (*Karel* – *Karol, Pavel* – *Pavol*).

Balzac : Balzaca / Balzaka

1.4 Jména zakončená v písmu a ve výslovnosti rozdílně

(*Chirac, Balzac, Gerard, Beaufort, Jacques, Descartes, Charles, Jules, Yves, Smith, Heath*)

a) Jedná se o jména cizího původu zakončená v grafické podobě na *-c*, ale ve výslovnosti na [k] (*Mauriac, Chirac, Balzac*). V tvarech nepřímých pádů můžeme zaměnit v grafické podobě *-c-* za *-k-* (2. p. *Mauriaka, Chiraka, Balzaka*) nebo je možné grafickou podobu ponechat nezměněnou (2. p. *Mauriaca, Chiraca, Balzaca*). Vzhledem k už zmíněné tendenci současné češtiny, aby ze všech pádových tvarů daného jména byla rozpoznatelná jeho základní podoba, se dnes stále více prosazuje (zvláště u méně známých jmen) spíše druhý postup.

Amos : Amose / (Amosa)

2.1 Jména zakončená na *-s, -z, -x*

(*Alois, Hynais, Kraus, Klaus, Charles, Jens, Hlinomaz, Asterix, Mánes, Arbes, Rys, Kos, Hus*)

Jména zakončená na *-s, -z, -x* (s výjimkou některých jmen antických, viz výše) se dnes rovněž řadí k měkkému skloňovacímu typu „muž“. Dříve se tato jména zpravidla skloňovala podle tvrdého vzoru „pán“, dnes už jsou však koncovky tohoto vzoru u většiny takto zakončených jmen chápány jako zastaralé, knižní. (*Alois, Hynais, Kraus, Klaus, Amos, Charles* [čárls], *Jens* [jens], *Hlinomaz, Asterix, Marx, Rais, Quis* – 2. p. *Aloise* (zastaralé *Aloisa*), *Hynaise, Krause, Klause, Amose, Charlese* [čárlse], *Jense* [jense], *Hlinomaze, Asterixe, Marxe, Raise, Quise*). Výjimkou jsou jména zakončená na *-es*, u kterých se vedle měkkého skloňování objevují i koncovky vzoru „pán“, patrně proto, aby se neobjevovala ve dvou po sobě jdoucích slabikách hláska *e* (*Mánes, Arbes, Hustoles* – 2. p. *Mánese, Arbesa i Arbese, Hustolesa i Hustolese*, ale 5. p. *Mánesi, Arbesi, Hustolesi*). Pádové tvary podle vzoru „pán“ se užívají i u některých jednoslabičných jmen, pokud je taková rodinná tradice nositele jména; a to především u jmen, u kterých je stále patrný původní obecný význam (*Rys, Kos, Gross* – 2. p. *Ryse i Rysa, Kose i Kosa, Grosse i Grossa*). Jméno *Hus* se k měkkému skloňovacímu vzoru nepřihodilo a stále zachovává pouze koncovku tvrdého vzoru „pán“ (*Hus* – 2. p. *Husa*).

Nero : Nerona / Nera

1 Jména zakončená v písmu i ve výslovnosti na *-o*

(*Laco, Kvido, Zeno, Oto, Nero, Boccaccio, Emilio, Carravagio, Hirohito, Wo, Ono, Bracco*)

a) Jména zakončená v psané i vyslovované podobě na *-o* se skloňují podle vzoru „pán“ a koncové *-o* se v nepřímých pádech odsouvá (výjimkou je 5. p., který je totožný s 1. p.). Patří sem jména domácí i cizí (*Laco, Kvido, Zeno, Marko, Nero, Boccaccio* [bokačo], *Emilio, Carravagio* [karavadžo], *Hirohito, Romeo* – 2. p. *Laca, Kvida, Zena, Marka, Nera, Boccaccia* [bokača], *Emilia, Carravagia* [karavadža], *Hirohita, Romea*). U méně obvyklých (např. některých skandinávských či orientálních) jmen se může koncové *-o* v nepřímých pádech

ponechat a pádové koncovky lze přidávat k celému základu, a to v případě, že před *-o* předchází ve výslovnosti dvě či více souhlásek nebo je jméno jednoslabičné: *Örnsbo* [ernzbo], *Evensmo*, *Dejmo*, *Bo* – 2. p. *Örnsboa*, *Evensmoa*, *Dejmoa*, *Boa*.

2 Antická jména

(pravopisná podoba vychází z Pravidel českého pravopisu)

(*Trimachio*, **Nero**, *Scipio*, *Cicero*, *Naso*, *Tycho*)

Výjimku ve skloňování tohoto typu tvoří antická jména, u kterých se v nepřímých pádech rozšiřuje základ slova o kmenové *-on-* a k němu se přidávají koncovky vzoru „pán“ (*Trimachio*, **Nero**, *Scipio*, *Cicero*, *Naso* – 2. p. *Trimachiona*, *Nerona*, *Scipiona*, *Cicerona*, *Nasona*). Např. v odborném textu je u antických jmen třeba dodržovat klasický způsob skloňování (srov. 2. p. *císaře Nerona x Franka Nera*). U některých jmen způsob skloňování kolísá: *Tycho Brahe* – 2. p. *Tychona* (starší, dnes méně užívaný způsob) i *Tycha Braha/Braheho*.

Rilke : Rilka / Rilkeho

Dante : Danta /Danteho

2 Jména cizího původu zakončená ve výslovnosti i grafice na *-e*

(*Goethe*, *Tille*, **Dante**, *Jorge*, *Rjúnosuke*, *Croce*, *Nietzsche*, *Puche*, *Jorge*, *Miškeje*, *E*, *Cche*)

Jména cizího původu zakončená ve výslovnosti i grafice na *-e* skloňujeme podle toho, jaká souhláska předchází koncovému *-e*. Předchází-li tvrdá nebo obojetná souhláska (kromě *s*, *z*), skloňujeme jména podle vzoru „pán“ nebo pomocí zájmených koncovek. I když u jmen známých stále převládá spíše tradiční skloňování podle vzoru „pán“, zájmenné skloňování je dnes stále užívanější (a to čím dál častěji i u známých jmen), protože je z pádových tvarů lépe rozpoznatelná základní podoba jména (*Goethe*, *Niederle*, *Tille*, *Šebrle*, *Dante*, *Arne*, **Rilke**, *Teute*, *Eliade*, španělské jméno *Jorge* [chorche], vietnamské jméno *Rjúnosuke* – 2. p. *Goetha* i *Goetheho*, *Niederla* i *Niederleho*, *Tilla* (řidč.) i *Tilleho*, *Šebrla* i *Šebrleho*, **Danta** i **Danteho**, *Arna* i *Arneho*, **Rilka** i **Rilkeho**, *Teiga* i *Teigeho*, *Eliada* i (řidč.) *Eliadeho*, *Jorga* (řidč.) i *Jorgeho*, *Rjúnosuka* i *Rjúnosukeho*). Pokud koncovému *-e* předchází ve výslovnosti měkká souhláska nebo *-s-*, *-z-*, skloňujeme jméno buď podle vzoru „soudce“, nebo stejně jako u předchozího typu stále častěji i pomocí zájmených koncovek (*Croce*, *Veronese*, *Nietzsche*, *Schultze*, *Puche* [puše], portugalské jméno *Jorge* [žorže], slovenské jméno *Miškeje* – 2. p. *Croce* i *Croceho*, *Veronese* i *Veroneseho*, *Nietzsche* i *Nietzscheho*, *Schultze* i *Schultzeho*, *Puche* i *Pucheho*, *Jorge* i *Jorgeho*, *Miškeje* i *Miškejeho*).

Purkyně : Purkyně / Purkyněho

1 Domácí jména zakončená ve výslovnosti i grafice na *-e*, *-ě*

(*Nevole*, *Purkyně*, *Skamene*, *Kubice*, *Šebrle*, *Skočdopole*, *Osolsobě*)

Domácí jména zakončená ve výslovnosti i grafice na *-e* (*Nevole*, *Purkyně*, *Skamene*, *Kubice*, *Skočdopole*, *Osolsobě*) se bez ohledu na to, zda koncové hláске předchází tvrdá, měkká nebo obojetná souhláska, tradičně skloňují podle vzoru „soudce“ (2. p. *Nevole*, *Purkyně*, *Skamene*, *Kubice*, *Skočdopole*, *Osolsobě*). V současnosti se však u těchto jmen, především pokud koncovce předchází tvrdá nebo obojetná souhláska (ale stále častěji i u ostatních), prosazuje tzv. **zájmené skloňování**, ze kterého lze lépe odvodit základní podobu jména, tzn. že za celé jméno se dosazují v nepřímých pádech zájmené koncovky. Přestože u jmen, ve kterých koncovému *-e* předchází měkká souhláska, není zájmené skloňování dosud kodifikováno, domníváme se, že je ani zde už dnes nelze hodnotit jako chybné: 2., 4. p. *Nevoledo*, *Purkyněho*, *Skameneho*, *Kubiceho*, *Skočdopoleho*, *Osolsoběho* – 3. p. *Nevolemu*, *Purkyněmu*, *Skamenemu*, *Kubicemu*, *Skočdopolemu*, *Osolsoběmu* – 6., 7. p. *Nevolem*, *Purkyněm*, *Skamenem*, *Kubicem*, *Skočdopolem*, *Osolsoběm*). U některých frekventovanějších a známějších jmen se zájmený způsob dokonce prosadil jako základní.

Příjmení, která vznikla z obecných podstatných jmen skloňovaných podle vzoru „kuře“ (*Poupě*, *Hrabě*, *Dítě*), můžeme skloňovat podle vzoru „soudce“, ale na základě jejich původu je lze v nepřímých pádech rozšířit o kmenotvornou příponu *-et-* (2., 4. p. *Poupě* i *Poupěte*, *Hrabě* i *Hraběte*, *Dítě* i *Dítěte*), způsob skloňování záleží zejména na rodinné tradici.

Dafnis : **Dafnida / Dafnise**

2.3 Antická jména

(pravopisná podoba vychází z Pravidel českého pravopisu)

(*Ajax*, *Pollux*, *Cheops*, *Prixos*, *Xerxes*, *Kosmas*, *Atlas*, *Dafnis*, *Kramerius*)

a) K měkkému skloňovacímu typu se řadí antická jména zakončená na *-x*, *-ps*, *-bs* (*Ajax*, *Pollux*, *Cheops* – 2. p. *Ajaxe*, *Polluxe*, *Cheopse*). Stejně jako u jiných jmen takto zakončených se tvary podle vzoru „pán“ (*Ajaxe*, *Polluxa*, *Cheopsa*) považují za zastaralé. Mezi vzorem „muž“ a „pán“ kolísají jména zakončená na *-os*, *-es* po sykavce (*Prixos*, *Xerxes* – 2. p. *Xerxe* i *Xerxa*, *Prixe* i *Prixa*).

b) Podle zakončení sem lze zařadit jména zakončená na *-as*, *-is*, pokud přidáváme pádové koncovky za celé jméno a koncovku *-as*, *-is* při skloňování nevypouštíme (*Kosmas* – 2. p. *Kosmase* /i *Kosmy*/) či neměníme kmen (*Atlas*, *Dafnis* – 2. p. *Atlase* /i *Atlanta*/, *Dafnise* /i *Dafnida*/) – viz odstavec a) v kapitole 1.3. K tomuto typu patří i polatinštělá jména zakončená na *-ius*, a to za stejných podmínek, tedy pokud koncovku *-ius* při skloňování nevypouštíme (*Kramerius* – 2. p. *Kramerius*e, řidč. *Krameriusa* /i *Krameria*/); viz odstavec b) v kapitole 1.3.

Artemis : Artemidy

Cerés : Ceréry

3 Antická jména

(pravopisná podoba vychází z Pravidel českého pravopisu)

(*Charis, Artemis, Pallas, Ceres, Venus, Demeter, Sfinx*)

a) Antická jména zakončená na *-es, -is, -as, -us* mají specifické skloňování. Lze je skloňovat podle vzoru „žena“, ale v nepřímých pádech u nich potom dochází ke změnám kmene a koncové *-s*, po němž následují v nepřímých pádech příslušné pádové koncovky, se mění na *-d-* (*Pallas – Pallady, Artemis – Artemidy*), *-t-* (*Charis – Charity*), *-r-* (*Ceres – Cerery, Venus – Venery*). U jmen známějších se pak vlivem tohoto skloňování dostává variantní koncovka vzoru „žena“ i do 1. p. (*Artemida*). Vedle skloňování podle vzoru „žena“ se změnou kmene mohou tato jména zůstat i nesklonná (2. p. *Charis, Artemis, Pallas, Ceres, Venus*). Podoby s rozšířeným kmenem se objevují např. v beletrii s antickou tematikou nebo v textech odborných, jejichž autoři respektují původní latinské paradigma.

Kirké : Kirké / Kirky

1 Jména zakončená ve výslovnosti na [e], [é]

(*Mathilde, Elke, Heike, Kirké, Afrodite, Libuše, Alice, Beatrice, Marie, Sofie*)

a) Jména, ve kterých koncovému *-e/-é* předchází ve výslovnosti tvrdá nebo obojetná souhláska, jsou většinou cizího původu (*Mathilde, Elke, Heike, Daphne*) a v současnosti nejčastěji zůstávají nesklonná; u těch, která mají svou českou obdobu zakončenou na *-a* (*Mathilde – Mathilda*) se můžeme setkat i se skloňováním podle vzoru „žena“ (2. p. *Mathilda*) apod. Volba závisí na typu textu, pojmenovávané osobě a situaci. Např. v beletrii je počesťování jmen běžné, ale pokud jde o skutečnou osobu, např. v publicistickém textu, pak je u autorů patrná spíše snaha o zachování základních podob jména ve všech pádech. Aby bylo čtenáři zřejmé, že žena se jmenuje např. *Mathilde*, nikoli *Mathilda*.

b) Specifickým typem jmen zakončených na *-e* jsou jména antická, např. *Afrodite, Kirke, Psyche, Thisbe* (krátká pravopisná podoba koncových samohlásek vychází z Pravidel českého pravopisu; pokud dodržujeme původní délku koncových samohlásek, můžeme psát i *Afrodité, Kirké, Psyché, Thisbé*). Tato jména obvykle skloňujeme podle vzoru „žena“ (2. p. *Afrodity, Kirky, Psychy, Thisby*), tento způsob se uplatňuje spíše u jmen známějších (např. *Afrodite*). Mohou se také ponechat nesklonná (2. p. *Afrodite, Kirke, Psyche, Thisbe*). U jmen spíše skloňovaných podle vzoru „žena“ se koncovka tohoto vzoru dostává zpětně i do 1. p. (*Afrodita, Thisba* apod.). Podoby s rozšířeným kmenem se objevují např. v beletrii s antickou tematikou nebo v textech odborných, jejichž autoři respektují původní latinské paradigma.

c) Jména, ve kterých koncovému *-e* předchází ve výslovnosti měkká souhláska (*Libuše, Alice, Beatrice* [beatryče], *Marie, Sofie*), se skloňují podle vzoru „růže“ (2. p. *Libuše, Alice, Beatrice* [beatryče], *Marie, Sofie*).

Vok. sg.

Alexandr : Alexandře

Skloňování mužských jmen – 5. p. j. č.

2 Vzor „pán“

U vzoru „pán“ je nejčastější koncovka *-e*: *pane, hoste, občane, premiére; pse, vole*; u jmen se základem zakončeným na *-r* po souhlásce dochází k alternaci *r/ř*: *bratr – bratře, ministr – ministře, mistr – mistře, setr – setře*, ale *-r* po samohlásce nealternuje: *inženýr – inženýre, doktor – doktore, manažer – manažere, netopýr – netopýre, kocour – kocoure, vezír – vezíre, upír – upíre*.

Podstatná jména *anděl a manžel* mají v 5. p. j. č. tvary podle měkkého voru „muž“: *anděli, manželí* (tvary *anděle, manžele* jsou zastaralé).

Podstatná jména, jejichž tvarotvorný základ končí na *k, g, h, ch*, mají koncovku *-u*: *falešníku, dědku; biologu, chirurgu; vrahu, soudruhu; hochu, duchu*; tu má rovněž podstatné jméno *syn – synu* (ale *zlosyne!*); pouze jména *bůh a člověk* mají původní *-e*, které vyžaduje alternaci: *bože, člověče*. Starší podobu koncovky mohou mít některá jména při užití expresivním: *nešťastníče, falešníče, bídniče* (vedle neutrálního *nešťastníku, falešníku, bídníku*).

1 Jména zakončená ve výslovnosti na tvrdou nebo obojetnou souhlásku

Jména zakončená ve výslovnosti na souhlásku tvrdou nebo obojetnou kromě *-s, -z, -x* [ks] skloňujeme podle tvrdého mužského vzoru „pán“. Vedle neproblematických cizích i českých jmen skloňovaných pravidelně (*Novák, Brown, London, Nezval, Čechov, Gogh*) sem spadají také jména orientální. Pokud jsou víceslovná, pak podle vzoru „pán“ skloňujeme pouze poslední část jména nebo první a poslední (*Chou-Jang, Chun Lin, Kim Il-song* – 2. p. *Chou-Janga, Chun Lina, Kim/Kima Il-songa*) – podrobněji viz kapitola [Osobní jména víceslovná](#). Následující přehled obsahuje typy jmen, které mohou uživatelům činit při skloňování z různých důvodů potíže.

1.1 Jména, která mají před koncovou souhláskou pohybné *-e-*, *-o-* či *-a-*

(*Štěpánek, Machek, Vepřek, Strnadel, Pavel, Chmel, Nobel, Karol, Dubak, Winter, Wolker*)

V případě pohybného *-e-* jde o tyto typy jmen: jména zakončená na *-ek* (*Štěpánek, Zdenek, Machek, Prošek, Macháček, Vepřek*), *-el* (*Zavřel, Strnadel, Pavel, Karel, Chmel, Nobel, Havel, Menzel*) a *-er* (*Wolker, Winter, Peter, Kanzelsberger, Dientzenhoffer*). Dále sem patří jména slovanského původu s pohybným *-o-* či *-a-*, např. *Pavol, Karol, Dubak* apod.

a) U jmen zakončených na *-ek* v nepřímých pádech pohybné *-e-* vypouštíme (2. p. *Zdenka, Štěpánka, Machka*...). Mluvnice připouštějí výjimku tam, kde by vypuštěním samohlásky mohla vzniknout obtížně vyslovitelná souhlásková skupina (2. p. *Vepřeka* i *Vepřka*; 5. p. *Vepřeku* i *Vepřku*). V takových případech je obvykle rozhodující rodinná tradice nositele jména. Pohybné *-e-* lze rovněž ponechat u jmen jiného než českého původu, případně těch, jejichž nositel je cizinec, i když původ jeho jména může být český, resp. slovanský (*Jelinek* – 2. p. *Jelineka*; 5. p. *Jelineku*).

b) Jména zakončená na *-el* ve vypouštění *-e-* kolísají. U jmen běžných, obvyklých, zpravidla původně křestních (i když mohou být ve funkci příjmení) se pohybné *-e-* v nepřímých pádech vypouští (2. p. *Pavla, Karla, Havla*), u českých jmen, kde *-e-* je součástí kmene slova, se ponechává (2. p. *Zavřela, Strnadel, Chmela*). U jmen cizího původu záleží na tom, zda je nositelem cizinec (pak se *-e-* obvykle ponechává: 2. p. *Nobela, Schlegela*), nebo Čech. Pokud je nositelem jména Čech, rozhoduje rodinná tradice, zda *-e-* ponechávat, či vypouštět (lze 2. p. *Menzela* i *Menzla* – 5. p. *Menzele* i *Menzle*). Pokud se *-e-* ponechává ve výslovnosti, zachovává se v nepřímých pádech i v grafické podobě, pokud se *-e-* nevyslovuje, v grafické podobě ho v nepřímých pádech vypouštíme (*Schlegel* [šlégl] – 2. p. *Schlegla* [šlégl] x *Schlegel* [šlégl] – 2. p. *Schlegela* [šlégela]). Ponecháváme ho vždy tam, kde by jeho vypuštěním vznikla obtížně vyslovitelná souhlásková skupina. V 5. p. mají tato jména koncovku *-e* (*Pavle, Zavře, Schleg(e)le, Chmele*), ale u některých jmen (tam, kde se pohybné *-e-* nevypouští) se objevuje i koncovka *-i*, u některých jmen dochází ke kolísání (*Gabriel* i *Gabriele, Rafael* i *Rafaele, Nobeli* i *Nobele, Anděli* i *Anděle*). Zvláštním případem je jméno *Michael*. Čteme-li jej česky, má v 5. p. koncovku *-i* (*Michaeli*), čteme-li jej anglicky [majkl], má koncovku *-e* (*Michaele* [majkle]).

c) Stejně pravidlo platí i pro jména zakončená na *-er*: Je-li nositelem jména cizinec, pohybné *-e-* obvykle ponecháváme: 2. p. *Wintera, Fostera, Petera* (stejný tvar pro angl. [pítra] i sloven. [petera]). Pokud je nositelem Čech, opět je rozhodující rodinná tradice nositele jména. Pokud se *-e-* ponechává ve výslovnosti, zachovává se v nepřímých pádech i v grafické podobě, pokud se *-e-* nevyslovuje, v grafické podobě ho v nepřímých pádech vypouštíme. Z toho důvodu mohou některá jména kolísat (2. p. *Wolker* i *Wolkra, Langer* i *Langra, Richtera* i *Richtra*). Pohybné *-e-* ponecháváme vždy tam, kde by jeho vypuštěním vznikla obtížně vyslovitelná souhlásková skupina (*Vinkler* – 2. p. *Vinklera*). Pokud rodinný úzus nositele jména neznáme, je vhodnější pohybné *-e-* v nepřímých pádech zachovat. Vlivem zmíněného kolísání může docházet v 5. p. k hláskovým změnám: Pokud vynecháme pohybné *-e-*, může dojít k měkčení *r* v *ř*: *Wolker* – *Wolkře* i *Wolkre, Langer* – *Langře* i *Langre, Peter* [pítr] – *Petre* [pítře] i *Petře* [pítře] (zde ovšem může dojít k záměně s tvarem odvozeným od české podoby jména *Petr*: *Petře* [petře]). Pokud pohybné *-e-* ponecháme, k měkčení v 5. p. nedochází: *Peter* – *Petere* [pítře], *Wolker* – *Wolkere* [volkre] či [volkere], *Langer* – *Langere* [langre] či [langere]. Ve jménech zakončených na souhlásku a *-r* dochází k měkčení v 5. p., pokud je taková rodinná tradice nositele jména: *Langr, Richtr, Zubr, Mistr, Šnajdr* – 5. p. *Langře* i *Langre, Richtře* i *Richtre, Zubře* i *Zubre, Mistře* i *Mistre, Šnajdře* i *Šnajdre*.

ROD JM.

Moháč : mask.

Mohuč : **fem.**

Altaj : **mask.**

Cambridge : **fem.**

Zeměpisná jména mužská zakončená ve výslovnosti na souhlásku

2 Jména zakončená ve výslovnosti na měkkou souhlásku

2.1 Jména zakončená stejně v písmu i ve výslovnosti

(*Liberec, Žacléř, Moháč, Marrákeš, Kriváň, Radhošť, Altaj, Hindúkuš, Stříbřec*)

a) Ze zeměpisných jmen zakončených na měkkou souhlásku (*Liberec, Plešivec, Žacléř, Moháč, Marrákeš* apod.) se k mužskému neživotnému vzoru „stroj“ řadí jen málo jmen obcí či jejich částí. Jsou to jména zakončená na *-ec* (*Hradec, Liberec, Plešivec*) a dále např. *Moháč, Žacléř, Sliac, Marrákeš, Miskolc* apod. Vedle těchto jmen mají z historických důvodů měkké skloňování i jména *Loket* a *Kámen*, přestože jsou zakončena na souhlásku tvrdou (2. p. *Lokte, Kamene*), viz kapitola 1.1.5. Většina jmen zakončených měkkou souhláskou je řazena k vzorům rodu ženského (*Kroměříž, Třebíč*), přestože u některých z nich se v místním úzu užívá i skloňování mužské (*Olomouc, Florenc, Koloveč*). Jména *Aš* a *Pankrác* mohou být podle příruček rodu mužského i ženského (2. p. *Aše, Pankráce* – 7. p. *Aši* i *Ašem, Pankráci* i *Pankrácem*). Více viz kapitola [Zeměpisná jména ženská zakončená ve výslovnosti na souhlásku](#).

2.3 Jména zakončená v písmu na samohláskové písmeno a ve výslovnosti na měkkou souhlásku

(*Hortobágy, Jászberény, Szombathely, Villefranche, Carouge, Lethbridge*)

Přestože většina cizích jmen tohoto typu se řadí k ženskému vzoru „píseň“, existuje několik jmen skloňovaných podle vzoru „stroj“. Spadají sem např. maďarská jména zakončená v písmu na *-y*, která skloňujeme podle měkkého vzoru: *Hortobágy* [-bád’], *Jászberény* [-reň], *Szombathely* [-ej] – 2. p. *Hortobágye* [-bádě], *Jászberénye* [-reně], *Szombathelye* [-eje].

Dále sem řadíme některá anglická a francouzská zeměpisná jména: *Villefranche* [vilfránš], *Carouge* [karúž], *Alcoy* [alkoj] – 2. p. *Villefranche* [vilfránše], *Carouge* [karúže], *Alcoy* [alkoje] – 3. p. *Villefranchi* [vilfránši], *Carougi* [karúži], *Alcoyi* [alkoji] – 7. p. *Villefranchem* [vilfránšem], *Carougem* [karúžem], *Alcoyem* [alkojem].

Pokud si z nějakého důvodu nejsme pádovými podobami jisti, můžeme se jim vyhnout použitím opěrného obecného podstatného jména: např. ve městě *Baltimore*, u města *Sabadell* apod. Více viz kapitola [1. p. ve spojeních typu „ve městě Olomouc“](#).

1 Jména skloňovaná podle vzoru „píseň“

(*Paříž, Dobříš, Sibiř, Mokrad', Třeboň, Choceň, Mohuč, Třebíč, Florenc, Peruc, Náměšť, Číhošť, Litomyšl, Litovel, Neapol, Cerekev, Provence*)

Podle vzoru „píseň“ se skloňují názvy zakončené na -ž, -š, -ř, -d', -ň, -j (*Paříž, Kroměříž, Dobříš, Remes, Jaroměř, Sibiř, Mokrad', Třeboň, Lublaň, Choceň*) a většina jmen zakončených na -č (*Mohuč, Třebíč, Skuteč*). Dále sem spadají názvy zakončené na -c kromě těch, které jsou zakončené na -ec (*Florenc, Olomouc, Liboc, Peruc, Byzanc, Falc* – srov. kapitolu [Zeměpisná jména mužská zakončená ve výslovnosti na souhlásku](#)), některá jména zakončená na -t' (*Náměšť, Číhošť*), na -l (*Litomyšl, Radomyšl, Litovel, Neapol*), na -z (*Chotěbuz, Vitoraz*), na -ev (*Cerekev, Dobeč*). Při skloňování se u jmen zakončených na -eč, -el, -ev, -eň (*Skuteč, Litovel, Cerekev, Choceň*) vysouvá pohybné -e (2. p. *Skutče, Litovle, Cerekve, Chocně*). Existují však výjimky, ve kterých se pohybné -e (patrně z tradičních důvodů) nevysouvá (*Poleň, Toušeň, Třebeň, Proseč* – 2. p. *Poleně, Toušeně, Třebeň, Proseče*).

	G.sg.	D.sg.	L.sg.
Nikaragua	Nikaragu-y	-i	-i
Guinea	Guine-y/-je	-ji	-ji
Aquileia	Aquilei-e	-i	-i

3 Jména, ve kterých koncovému -a předchází ve výslovnosti samohláska či písmeno j

(*Olympia, Alexandria, Korea, Guinea, Nikaragua, Capua, Samoa, Aquileia, Praia, Pistoia*)

a) Jména zakončená na -ia [ija] se skloňují podle vzoru *růže*: *Olympia, Alexandria, Brasilia, Monrovia, Soria, Vitoria* – 2. p. *Olympie, Alexandrie, Brasilie, Monrovie, Sorie, Vitorie*. Specifickou skupinou jsou jména zakončená na samohláskovou skupinu -eia [eja], -aia [aja], -oia [oja], -aya [aja] (*Aquileia, Praia, Pistoia, Celaya*). Ta se řadí podle stávajících mluvnic k podtypu „Troja“ (viz odstavec 2.1), tzn. mají v 2., 3. a 6. p. tvary podle vzoru „růže“ a v 1., 4., 5. a 7. p. podle vzoru „žena“: 2. p. *Aquileie, Praie, Pistoie, Celaye* – 3., 6. p. *Aquileii, Praii, Pistoii, Celayi* – 4. p. *Aquileiu, Praiu, Pistoiu, Celayu* – 7. p. *Aquileiou, Praiou, Pistoious, Celayou*.

b) Jména zakončená na *-ea* (*Korea, Guinea, Eritrea*) se skloňují podle tzv. podtypu „idea“, který rovněž kombinuje tvary podle vzoru „žena“ (1., 4. a 5. p.) a „růže“ (3. a 6. p. s vkladným *j*) a v 2. a 7. p. si lze vybrat ze dvou možností: použít tvar podle vzoru „žena“ nebo zvolit tvar podle vzoru „růže“ s vkladným *j*: 2. p. *Korey/Koreje, Guiney/Guineje, Eritrey/Eritreje* – 3., 6. p. *Koreji, Guineji, Eritreji* – 4. p. *Koreu, Guineu, Eritreu* – 7. p. *Koreou/Korejí, Guineou/Guinejí, Eritreou/Eritrejí*).

c) Jména zakončená na *-oa, -ua* (*Nikaragua, Capua, Papua, Samoa, Balboa*) spadají pod vzor „žena“, pouze v 3. a 6. p. mají tvary podle vzoru „růže“ (2. p. *Nikaraguy, Capuy, Papuy, Samoy, Balboy* – 3., 6. p. *Nikaragui, Capui, Papui, Samoi, Balboi* – 4. p. *Nikaraguu, Capuu, Papuu, Samou, Balbou* – 7. p. *Nikaragou, Capuou, Papuou, Samoou, Balboou*).

Pokud si z nějakého důvodu nejsme pádovými podobami jisti, můžeme se jim vyhnout použitím opěrného obecného podstatného jména: např. ve městě *Loja*, do pohoří *Sierra* apod. Viz kapitola [1. p. ve spojeních typu „ve městě Olomouc“](#).

Mallorca **Mallor-k/-c-y** **-c-e** **-c-e**

Jména, ve kterých koncovému *-a* předchází ve výslovnosti tvrdá či obojetná souhláska

(*Praha, Ankara, Malaga, Mekka, Bogotá, Odolena Voda, Sierra, Rotha, Casablanca, Sevilla*)

a) Předchází-li u těchto jmen koncovému *-a* ve výslovnosti tvrdá či obojetná souhláska, řadí se dané zeměpisné jméno ke vzoru *žena* (*Praha, Bratislava, Ankara, Hirošima, Malaga, Mekka, Madeira* – 2. p. *Prahy, Bratislavy, Ankary, Hirošimy, Malagy, Mekky, Madeiry*). Ve 3. a 6. p. dochází k alternaci souhlásky, která předchází koncovému *-a* (*g, h > z; k > c; ch > š, r > ř* apod.): *Malaga, Mekka, Madeira* – 3., 6. p. *Malaze, Mekce, Madeiře*. Podle vzoru „žena“ se skloňují i názvy typu *Bogotá* či *Paraná* (lze i *Bogota, Parana*), ve kterých dlouhé *-á* neoznačuje v původním jazyce délku, ale pouze přízvuk (2. p. *Bogoty, Parany*). Při zachování přízvuku v grafické podobě může jméno zůstat i nesklonné, to je ale v úzu méně časté.

b) U některých cizích zeměpisných názvů se liší vyslovovaná a psaná podoba hlásky, která koncovce předchází. Pokud koncovému *-a* předchází skupina písmen, kterou vyslovujeme jako jednu souhlásku, ve 3. a 6. p. se tato skupina zjednodušuje i v grafické podobě na jedno písmeno: *Sierra, Andorra, Canberra, Gotha, Wartha, Lucca* – 2. p. *Sierry, Andorry, Canberry, Gothy, Warthy, Luccy* – 3., 6. p. *Sieře, Andoře, Canbeře, Gotě, Wartě. Luce*.

c) Končí-li jméno v psané podobě na *-ca* vyslovované jako [ka] (*Casablanca, Larnaca, Mallorca, Salamanca*), může být problematický pravopis tvaru 2. p. (koncovka *-y* po písmenu *c*). Obvykle se v nepřímých pádech kromě 3. a 6. p. jednotného čísla mění hláska *c* v *k* (2. p. *Casablanky, Larnaky, Mallorky, Salamanky*; 3., 6. p. *Casablance, Larnace, Mallorce, Salamance* – 4. p. *Casablanku, Larnaku, Mallorku, Salamanku*...). Pokud je však z nějakého důvodu třeba, aby z nepřímých pádů byla odvoditelná základní podoba jména s *c*, pak je možné hlásku *c* ponechat (2. p. *Casablancy, Larnacy, Mallorcy, Salamancy*).

d) Ve španělských jménech se zakončení *-lla* čte jako [lja] (*Sevilla, Granadilla, Calella, Motilla*). Přesto bez ohledu na měkké zakončení ve výslovnosti se v koncovce 2. p. j. č. píše *-y*: *Sevilly, Granadilly, Calelly, Motilly*. Patrně proto, že u většiny těchto jmen se v češtině ustálila tvrdá výslovnost [ila].

e) Španělská jména zakončená na *-ja* [cha] (např. *Loja* [locha]) lze v nepřímých pádech počestit a grafickou podobu přizpůsobit výslovnosti: 2. p. *Lochy* – 3., 6. p. *Loše*. V takovém případě však může dojít k tomu, že bude z nepřímých pádů obtížně identifikovatelná základní podoba názvu. Abychom se tomu vyhnuli, můžeme zvolit skloňování pouze na základě grafické podoby bez ohledu na výslovnost: 2. p. *Loji* [lochy] – 3., 6. p. *Loje* [loše].

f) Názvy s formou přídavného jména se skloňují podle adjektivního vzoru „mladý“ (*Blatná, Borová, Bystrá, Deštná, Djakovskaja, Kamienna* – 2. p. *Blatné, Borové, Bystré, Deštné, Djakovské, Kamienné*), řidčeji „jarní“ (*Siňaja, Volčja* – 2. p. *Siní, Volčí*).